

"גם לנשמה מגיע אוכל"

הלות לחשה חיזויים ואקטואליה לפי סדר פרשיות השבוע

פרשת פקודי שנת תשפ"ד

גיליון מספר: 420

1. האם בבית המקדש היה שייך עין הרע? הוכח מפרשת השבוע!
2. האם יש ענין לכבד את הכוהנים בהכנסת ספר תורה?
3. מדוע נחרב בית המקדש בשביל העונות שעם ישראל עשו והרי בגדי הכהונה מכפרים על כל העבירות?
4. האם מותר להעביר את פתילי הציצית מטלית גדול לטלית קטן משום מעלין בקודש ואין מורידין?
5. האם מותר לשנות מתפילין של רבינו תם ולהניחם בתפילין של רש"י או להיפך?
6. בית כנסת שהוא גדול ומרווח האם מותר לחלקו לשנים או שיש בזה איסור של מעלין בקודש ואין מורידין? הוכח מפרשת השבוע!
7. האם היה נכנס גשם ואבק דרך ענני הכבוד?
8. האם יש מקומות שגדלים בקרקע צמחים מזהב?
9. מי היה הראשון שתיקן אמירת מאה ברכות, ומתי תיקנם?
10. האם בזמן שעם ישראל עסקו בבניית המשכן היו פטורים מקיום שאר המצוות?
11. כמה שעות הגיהינום בוער בשבוע?
12. האם כיוור של בית הכנסת נחשב חלק מכלי בית הכנסת?
13. איזה כלי מתוך כלי הקודש במשכן היה בתוך הבאר של מרים בעת המסעות של ישראל במדבר?

עלון זה יוצא לאור בס"ד ע"י בית המדרש "בית - יוסף"
לע"נ רבי יוסף ב"ר יצחק ז"ל ויצמן
רחוב קרית יערים 32 גבעת זאב

ניתן לקבל את העלון מידי שבוע: בהודעה ליוצא: 052-8144488 או בהודעה למייל: beitmidrash2@gmail.com

1. האם בבית המקדש היה שייך עין הרע? הוכח מפרשת השבוע!

שבמניין עין הרע שולט בו, ומפני שהיה מנין לכל דבר שבמשכן, שלט עין הרע בזה, וכן בית המקדש, כל דבר שהיה במקדש היה בו מנין כאשר נכתב בפירוש, וכל מקום שיש מנין עין הרע שולט בו. אבל האור החיים חולק על כך: דהרי כתוב על מה שנאמר "אלה פקודי המשכן" וז"ל: על דרך אומרים ז"ל (ב"מ מ"ב א) אין ברכה שורה לא בדבר הספור ולא בדבר המנוי, וכאן אמר אלה פקודי פירוש לאלה יש מנין ואין הקפדה כי מנין זה אדרבא מניינו תביא הברכה כי כל פרט שירבה במספר תגדיל הזכות ותסובב הברכה למרבה, והטעם להיותו של המשכן.

2. האם יש ענין לכבוד את הכוהנים בהכנסת ספר תורה?

בשום מקום. ומצוה זו מוטלת על שבת לוי ועל שאר ישראל שיסכימו על ידם. וזה שנהגו בגליות היום להוציא ספר תורה לקראת מלכי האומות אין זה מכח חיוב מצוה זו כלל, ומן הדין כל בני ישראל רשאים לישא אותו, ורק בארון הברית המצווה היא שיישאו אותו שבת לוי או הכוהנים. אלא שאם מדרך כבוד התורה יבחרו גם היום שיישאוהו מבני לוי, תבוא עליהם ברכה. ובגיליון מהרשי"א (יו"ד סימן רפב ס"א) הביא דבריו, וכתב שאף לענין הנהגה טובה זו לשאת את הספר תורה ביד הלויים, הדבר תלוי במחלוקת הרמב"ם והרמב"ן, שלדעת הרמב"ם טוב שרק הכוהנים יישאוהו, ולדעת הרמב"ן כוהנים ולויים שווים בזה. ובשו"ת יהודה יעלה (יו"ד סימן רפג) כתב כשהכניס ספר תורה הניח לבני הלויים והכוהנים לישא הס"ת לבית הכנסת כמו שעשה דוד המלך ע"ה כן כשנשא הארון לבית המקדש, עד הגיעם סמוך לארון הקודש נטלתי והנחתי לתוך ארון הקודש.

3. מדוע נחרב בית המקדש בשביל העונות שעם ישראל עשו והרי בגדי הכהונה מכפרים על כל העבירות?

היו מכפרים רק כאשר היו עושים תשובה, אבל בלא שעשו תשובה לא היה בכוחם של בגדי הכהונה לכפר, והרי קודם לחרבן הבית לא עשו תשובה, לכן נחרב הבית המקדש. מרן שר התורה הגר"ח קנייבסקי זצ"ל מתרץ: מה שהאפוד היה מכפר על עבודה זרה, זה רק דווקא מחשבת עבודה זרה, אבל על עבודה זרה בפועל אינו מכפר, ולפי זה אתי שפיר דלא כיפר האפוד על עוון זה. ובספר מרפסין אגרי כתב: יש לומר שאם בגדי כונה לא היה מכפרים, לא היה נשאר כלום מכלל ישראל, לכן מהני הכפרה שכיילה חמתו על עצים ואבנים.

עוד אפשר לומר: שיתכן שהאפוד היה מכפר על חטאיהם של יחידים שכשלו ועבדו עבודה זרה, אבל כשהציבור ברובו חטא בחטא זה האפוד לא מכפר, לפי זה אתי שפיר דקודם חורבן הבית הראשון היה הרבה מבני ישראל דעבדו לעבודה זרה, ולכן לא היה בכוחו של האפוד לכפר.

ועוד אפשר להסביר: על פי מה שמבואר בגמרא במסכת שבועות (דף ז' ע"ב) שהאפוד מכפר דווקא על אדם שעבר עבירה זו במזיד ללא התראה, וכן על שגגה שלא נודעה עדיין לבעליה, אבל אדם שעבר עבירה חטא זה במזיד והתראה, מחויב הוא מיתה והאפוד לא מכפר על כך, והרי בני ישראל קודם לחרבן הוזהרו כמה פעמים על ידי הנביאים לחדול ולהימנע מעבירות אלו, לכן האפוד לא כיפר מעשיהם.

4. האם מותר להעביר את פתילי הציצית מטלית גדול לטלית קטן משום מעלין בקודש ואין מורידין?

במסכת שבת (דף כ"א ע"ב) גבי נר חנוכה דלביית הלל ביום אחד מדליק אחד, מכאן ואילך מוסיף והולך משום דמעלין בקודש ואין מורידין, אם כן חזינן דאף בדבר שאין בו קדושה אמרינן מעלין בקודש ואין מורידין, דהא נר חנוכה אין בו קדושה כמו דפריך בגמרא במסכת שבת (דף כ"ב ע"א) וכי נר חנוכה קדושה יש בה?

ואולי נראה לתרץ ע"פ מה שכתב בשו"ת בנין שלמה (הוספות סימן י"א) שהקשה על הנוסח שאנו אומרים בימי החנוכה הנרות הללו קודש הם, והא נר חנוכה אין בהם קדושה, ותירץ ע"פ מה שכתב הרי"ז (דמ"ד) דסבירא להו דנר חנוכה אסור להשתמש לאורה דהויא דומיה דנר חנוכה שהיה אסור להשתמש, א"כ יש בזה קדושה דומיה דמקדש, א"כ הי"ה לגבי הלכה של מעלין בקודש ואין מורידין יש נמי איסור בזה כיון דבעינן שיחא דומיה דמקדש.

ובארצות החיים כתב: דהנה מרן הבית יוסף (יו"ד סימן רנ"ט) הביא את דבריו של המרדכי להלכה וברמ"א (שם) כתב דיש חולקין בזה, אבל בש"ך כתב דהלכה כמו המרדכי, א"כ דבתשמישי מצוה ליכא איסור להוריד אם כן בוודאי דמותר לעשות מטלית גדול טלית קטן.

הגר"ח פלאגי זיע"א בספרו שו"ת לב חיים (ח"א סימן צ"ב) חקר האם מותר לעשות טלית קטן מטלית גדול, וכן אם מותר להוריד הציצית

"אלה פקודי המשכן משכן העדות" (לח כא).

נאמר במדרש בפרשתן למה אמר משכן שני פעמים, לפי שנתנבא משה רבינו ע"ה שיחרב בית ראשון ובית שני בעוונותיהן של ישראל.

ונתקשו המפרשים: מדוע רמז משה דבר זה דווקא כאן בזמן פקודי המשכן שעתיד בית המקדש להיחרב?

הגור אריה (בפרשה) מתרץ: דבר זה הוא מופלא בחכמה, וזה ידוע ממה שנשתברו הלוחות מפני שניתנו בפומבי ושלט בהם עין הרע כמו שכתוב המדרש תנחומא (בפרשת כי תשא לא) ומפני שכאן כתיב "אלה פקודי המשכן" שנמנו כל המשכן, ומפני כך שלט בהם עין הרע, שכל דבר

"אלה פקודי המשכן משכן העדות אשר פקד על פי משה עבודת הלויים

ביד איתמר בן אהרון הכהן" (לח כא)

כאשר עושים הכנסת ספר תורה האם יש עניין שהכוהנים יישאו את ספר התורה, או שיכבדו כמה שיותר אנשים בנשיאת הספר תורה?

נחלקו הרמב"ם (עשה לד) והרמב"ן מי נושא את הארון בארץ ישראל, דעת הרמב"ם שאף על פי שהלויים נצטוו לשאת את הארון לא היה דבר זה אלא מחמת מיעוט מספר הכוהנים בזמן ההוא, אך לדורות הכוהנים הם החייבים במצווה זו והם יישאוהו. והרמב"ן (השגות לטורח השלישי אות ו) כתב שהכוהנים והלויים כולם כשרים במשא שכולם נקראים לויים, וכמבואר בגמרא במסכת בכורות (דף ד ע"א) שבעשרים וארבעה מקומות נקראו הכוהנים לויים.

והנה החינוך (מצוה שעט) נקט כדעת הרמב"ן שמצוות נשיאת הארון נוהגת לדורות בכל שבת לוי, וסיים שמצווה זו נוהגת בזמן שישראל על אדמתן, כי אז היו צריכים לשאת את ארון ברית ה' מפני מלחמה או כאשר יצווה מלכם, אבל עכשיו בעוונותינו אין לנו מלך ולא ארון לשאת

ואמרת הגמרא במסכת זבחים (דף פ"ח ע"ב) שהאפוד מכפר על עוון עבודה זרה, כתונת על שפיכות דמים, מכנסיים על גילוי עריות.

יש להקשות: איך אמרינן בגמרא במסכת יומא (דף ט ע"ב) שבית המקדש הראשון חרב בעוון "עבודה זרה" "גילוי עריות" "שפיכות דמים" הלא בגדי כהונה היה מכפרים עליהם?

הש"י הקדוש מתרץ: שבגדי הכהונה היו מכפרים רק אלו שלא עשו את העבירות רק שיש להם חטא מחמת ערבות, על זה הגנו בגדי הכהונה שלא יענשו, אבל על האנשים החוטאים ממש לא היו מכפרים בגדי הכהונה, ויתכן שחורבן הבית אירע מחמת אותם רבים שעבדו עבודה זרה באותו זמן, וכן שאר עבירות, שעליהם לא כיפרו בגדי הכהונה.

ונראה לומר שזה יהיה רק לשיטת רש"י בגמרא במסכת זבחים (דף פ"ח ע"ב) דסבירא ליה שאינו מכפר על בעל העבירות ממש, אבל לפי שיטת התוספות בגמרא במסכת ערכין (דף ט"ז ע"א) וכן משמע מדברי התוספות במסכת סנהדרין (דף ל"ז ע"ב) וכן בגמרא במסכת כתובות (דף ל ע"א). עיין בערוך לנר על דברי הגמרא במסכת סנהדרין (דף ל"ז ע"ב) שסבירה ליה שאף על בעל העבירה ממש היה בגדי כהונה מכפר, אם כן לכאורה הדרא קושיא לדוכתיה.

במרגלית הים בגמרא במסכת סנהדרין (דף ל"ז ע"ב) מתרץ: על פי מה שכתבו התוספות בגמרא במסכת סנהדרין (דף ל"ז ע"ב) שבגדי הכהונה

"ויקם משה את המשכן" (מ יח)

בגמרא במסכת מנחות (דף צ"ט ע"א) ילפינן מכאן דמעלין בקודש ואין מורידין בקדושה, מדלא סיעוהו אחיו הכוהנים.

יש לחקור האם מותר להוריד את פתילי הציצית מטלית גדול כדי להעבירם לטלית קטן, וכן האם מותר לעשות מטלית גדול שבלה טלית קטן או דילמא יש בזה חשש של מעלין בקודש ואין מורידין.

הנה המרדכי בפרק קמא במסכת בבא בתרא כתב על הא דאמרינן בגמרא במסכת ערכין (דף ו' ע"א) ישראל שהתנדב מנורה לבית הכנסת ולא נשתקע שם בעלים ממנה אסור לשנותה לדבר הרשות, אבל לדבר מצוה שרי, ומחדש המרדכי דמותר לשונה אפילו לדבר מצוה דפתחיתא מיניה דדווקא לגבי תשמישי קדושה אמרינן מעלין בקודש ואין מורידין, משא"כ לתשמישי מצוה, ליכא איסור להוריד אפילו לקדושה יותר פחותה, א"כ ציצית דהויא תשמישי מצוה כמבואר בגמרא במסכת מגילה (דף כ"ו ע"ב) תשמישי מצוה נזרקין כגון סוכה לולב וציצית, א"כ לא שייך ביה מעלין בקודש ואין מורידין, א"כ אין איסור לעשות מטלית גדול טלית קטן.

ואולם יש להקשות: על דברי המרדכי מדברי גמרא מפורשת דאמרינן אף בתשמישי מצוה מעלין בקודש ואין מורידין, והוא מהא דאמרינן בגמרא

וכן פסק מו"ר הראשון לציון הגר"י יוסף שליט"א בספרו ילקוט יוסף בהלכות ציצית (מהדורת תשס"ד עמוד רפ), וכן במהדורת תשס"ו עמוד רג) וכן בשארית יוסף (ח"א עמוד רמ): מותר להתיר הציציות של טלית גדול, להעבירם לטלית קטן שאין בו ציצית, ואפילו עדיין הטלית גדול ראוי למצותו. ואין בזה משום מעלן בקודש ואין מורידן, מהטעם שביארנו, שאין כלל זה נוהג בתשמישי מצוה. ונכון להקפיד שקודם התרת הציציות תהיה הטלית החדשה מוכנה ומזומנת להטיל בה הציציות, ולא יסיר הציציות מהבגד שבלה עד שהבגד החדש יהיה מוכן, דחיישין לפשיעותיה.

5. האם מותר לשנות מתפילין של רבינו תם ולהניחם בתפילין של רש"י או להיפך?

מי שהוא מוחזק ומפורסם בחסידות. וכן פסק מרן בשולחן ערוך בהלכות תפילין.

ובספר הגיוני הלכה הביא שרבו הגר"א לא הניח תפילין של רבנו תם, כי אמר שאם נבוא לצאת ידי חובת המחמירים בהנחת תפילין, יהא עלינו להניח שישים וארבע זוגות של תפילין.

ואולם הפליאה היא עצומה: מכיוון שהרי מסתבר כי רבנו תם הניח תפילין של רש"י בהגיעו לגיל מצוות, ומדוע איפוא, ביום בהיר אחד החליף ר"ת את התפילין שהניח.

אולם כפי שהבאנו, המחלוקת בין רש"י ורבנו תם היא קדומה ביותר, ואף יש לשיטת זו מקור בדברי הוזהר הקדוש והירושלמי, ובימי הגאונים נחלקו בדבר.

רבי יעקב ממרוש בספרו שו"ת מן השמים שחיבר אחד מרבתינו הראשונים, ובספר זה נכתבו התשובות שענהו בחלום על שאלות הלכתיות ששאל מובא ששאל כמי הלכה במחלוקת בסדר הנחת התפילין, וענהו מן השמים: "אלו ואלו דברי אלוקים חיים, וכמחלוקת למטה כך מחלוקת למעלה, והקב"ה אומר הויות באמצע [כשיטת רבנו תם] וכל פמליה של מעלה אומרים הויות כסדרן [כשיטת רש"י]". נמצא איפוא, כי רבנו תם לא חידש שיטה בהנחת תפילין, אלא הכריע כשיטה אחת.

אולם הדברים עדיין מופלאים – איך התהוותה מחלוקת בדבר שנהגים בו יום יום. הלוא כל אדם מניח את התפילין שהניח אביו – עד משה רבנו, ואם כן נשאלת השאלה אלו תפילין הניח משה רבנו, של רש"י או של ר"ת...

כידוע, מי שאינו מניח תפילין [הנקרא 'קרקפתה דלא מנח תפילין'] הוא בכלל פושעי ישראל בגופם, וכפי שפסק מרן להלכה בשולחן ערוך בהלכות תפילין. והנה בדברי הטור מפורש כי "תפילין של אלו פסולין לאלו", ומשמע שלפי רבנו תם, מי שהניח כל ימיו תפילין של רבנו תם, כאילו הניח תפילין פסולים. והשאלה היא, האמנם מי שבכוונה תחילה אינו מניח תפילין של רבנו תם נקרא 'קרקפתה דלא מנח תפילין'. ואכן כן סבור האדמו"ר רבי יצחק אייזיק מקומרנא, וכפי שכתב בספרו שלחן הטהור שכתב דברים החריפים, וצ"ע.

והתשובה לשאלות אלו מבוארות בהרחבה בדבריו של רבי ראובן מרגליות זצ"ל, בהערותיו על שו"ת מן השמים, וכן בקובץ אור ישראל במאמרו של הרב משה שווערד: ויסוד הברים הוא: שאמנם יש שורש ויסוד בדברי אבן עזר לשיטות השונות בסדר הנחת פרשיות התפילין, ובדומה אין זה חידוש מבית מדרשו של רש"י ורבנו תם, וכפי הנראה כבר בזמנו של משה רבנו היו תפילין כסדר השיטות השונות, וכמו שמפורש בדברי רבנו יוסף חיים זיע"א הבן איש חי בשם רבנו האר"י זה שהגיד זאת בקבלה מפי אליהו הנביא זכור לטוב. ולכן אכן יש להניח את שתי הזוגות – הן את של רש"י והן את של רבנו תם.

ויתכן שבמשך השנים היו סיבות שונות שגרמו לכך שבכמה דורות היה זלזול בהנחת תפילין והפסק במסורה, כמבואר בדברי הראשונים ולכן התעוררה השאלה היאך להכריע, ואלו תפילין להניח.

אך בדברי האחרונים נאמרו אופנים אחרים להסביר כיצד נפלה מחלוקת בהנחת תפילין, כפי שסיכם הרב שווערד: על פי דברי הבן איש חי שמימות משה רבנו היו מניחים ב' זוגות של תפילין, ולא משום ספק אלא משום ששניהם הם דברי אמת, ולכן כדי לצאת מצות תפילין צריך להניח ב' זוגות של תפילין מדינא ביחד. ואילו בזמן הגאונים היו מניחים רק זוג אחד של תפילין, ומאז נפלה המחלוקת איזה מהם הוא הנכון.

על פי ספר אמונת חכמים מהרב אביעד שר שלום והובאו הדברים גם בדברי רבי ראובן מרגליות, שכאשר ניתנה מצות תפילין לבני ישראל, ניתנו הטעמים הגלויים למצות תפילין, אבל משה רבנו נתן ליחודי סגולה עוד טעמים כמוסים למצות תפילין, ויחידים אלו עשו עוד זוג של תפילין לכוון לכוונות הכמוסות במצות תפילין, והיו מניחים את ב' זוגות תפילין, ובמשך הזמן נפלה מחלוקת איזה מהם התפילין של חיוב, ואיזה

ולאחר שנשא ונתן באריכות מסיק: שעל פי ההלכה מותר לעשות, מכיוון דאין לזה שום מעלה יותר. אבל על דרך הסוד מצנינו להרבה מקובלים דמעלות רבות יש לטלית גדול מטלית קטן, א"כ יש לזהר שלא להוריד אותו מקדושתו דמעלן בקודש ואין מורידין.

ובשו"ת לבושי מרדכי (מ"ת סימן י"א) כתב דליכא איסור לעשות מטלית גדול טלית קטן.

ולענין הלכה: פסק הכהן הגדול מאחיו במשנה ברורה (סימן ט"ו) דמותר להוריד ציצית מטלית גדול להכניסו לטלית קטן, וכן פסק מרן הראשון לציון פאר הדור והדרו הגר"ע יוסף זיע"א בספרו שו"ת יביע אומר (חלק ב' סימן א').

ייקם משה את המשכן" (מ יח)

ידועה מחלוקתם של רש"י ורבנו תם בסוגיית הגמרא במסכת מנחות כיצד לנהוג למעשה בסדר הנחת הפרשיות בבתי התפילין של ראש: לדעת רש"י – סדר הפרשיות הוא כסדר כתיבתם בתורה [כאשר הם מונחים מימין הקורא בהם ומשמאל המניח בבית החיצון]. דהיינו: קדש לי כל בכור [שמות יג, א-ג] והיה כי יביאך [שם, יא-יז] שמע ישראל [דברים ו, ד-ט], והיה אם שמוע [דברים יא, יג-כא]. ולדעת רבנו תם [המובא שם בתוד"ה והקורא] בסוגיית הגמרא במנחות, סדר הנחת הפרשיות הוא: 'קדש' ו'היה כי יביאך' מימין הקורא, ומשמאל הקורא 'שמע' מבחוץ ואחריה מבפנים 'היה אם שמוע'. ונמצא סדר הפרשיות [כאשר הם מונחים מימין הקורא בהם ומשמאל המניח בבית החיצון] לדעתו: קדש לי כל בכור, והיה כי יביאך, והיה אם שמוע, שמע ישראל [דברים יא, יג-כא]. ונתנו התוספות 'סימן לדבר' שה'הויות' סמוכות, דהיינו פרשת 'היה כי יביאך' סמוכה במקום הנחתה לפרשת 'היה אם שמוע' [דלא כרש"י שפרשת 'שמע' מפסיקה ביניהן].

והביאם התוספות כי במכילתא ומשלו רב האי גאון וכן בתשובת הגאונים רבנו תם את דברי רבנו תם. וכתב המרדכי במנחות ש"נהוג עלמא כרש"י", ושמצאו בקברו של יחזקאל הנביא תפילין ישנים כסדר רש"י. מאידך, במערות בר כוכבא נמצאו תפילין של רבנו תם' מתקופת התנאים, וצריך ביאור בפשר הדבר.

דעת הרמב"ם כשיטת רש"י, כמו שמבואר בדבריו בהלכות תפילין, ואילו לפי הראב"ד שיטה אחרת בסדר הנחת פרשיות התפילין. ועיין בדברי הכסף משנה, שדן באריכות בשיטות השונות ובמנהגי הגאונים בעניין זה. שיטות נוספות בסדר הנחת פרשיות התפילין הם: דעת ה'שימושא רבא' ודעת הראב"ד.

למעשה כתב הטור כי מאחר ונפלה מחלוקת בין הגאונים 'יש מהם סוברים כדברי רש"י ויש מהם כדברי ר"ת, ולפי שנחלקו בו גאוני עולם ותפילין של אלו פסולין לאלו, ואמרו חכמים מקום יש בראש להניח בו שני תפילין וכן בזרוע – לכן ירא שמים יצא ידי שניהם ויעשה שני זוגות תפילין ויניח שניהם. ויכווין בהנחתן, באותן שעשוין כתקונן אליבא דהלכתא בהם אני יוצא ידי חובתי, והאחרים הרי הן כרצועות בעלמא [ואין כאן משום בל תוסיף דלא מיקרי בל תוסיף אלא כשעושה ה' בתים]".

מרן בבית יוסף סיכם את השיטות בעניין, והביא משו"ת מהרי"ל שמכיוון ונפסק כהלכה כשיטת רש"י ולא נהגו העולם להניח תפילין של רבנו תם, יש משום יוהרא בהנחת תפילין של ר"ת, ולכן לא יניחם אלא

ואולם בשו"ת הרדב"ז (ח"ה סימן שני אלפים ורפו) כתב שאדם המשנה תפילין של ר"ת כדי לעשותם של רש"י, אף שאין בזה פיסול, מ"מ יש איסור בדבר שהוא מזלזל בכבודם של בעלי סברא זו, שהרי לדעתם התפילין כשרים והוא פוסלם ומורידם מקדושתם, ואין לך איסור חמור יותר מזה, ואמנם כשנשאלתי בזה, הורתי להיתר, ובאותו לילה ראיתי בחלומי שלא הורתי יפה, וחזרתי ועיינתי בדבר וראיתי שיש בזה זלזול בכל גאוני עולם בעלי סברא זאת, ולכן אני גוזר ואומר שאסור לעשות כן מן הדין מן הטעם שכתבתי.

בשו"ת דרכי נועם (או"ח סימן ב') הביא את דבריו של הרדב"ז וכתב דלפי סברא זו אין לשנות תפילין של ר"ת לרש"י, ולא של רש"י לר"ת. וכן כתב בשו"ת אבני צדק (או"ח סימן ד') שאסור לאדם לשנות את הבתים של התפילין של רש"י לתפילין דר"ת.

ובשו"ת רבי עקיבא איגר (מהדורה תניינא סימן ח') הסתפק תפילין שהיה מסודר לפי שיטת רבינו תם האם מותר להחליפם כשיטת רש"י וכתב דא"א להחליפם ולסדר כסידור רש"י, אחרי דאנן מסופקים בהלכה כרש"י או כר"ת ודילמא שיטת ר"ת היא העיקרית, ואם מסודרים כרש"י, הוי קמיע בעלמא, וא"כ במה דמחליפם וסדרם כרש"י הוי הורדה מקדושת תפילין, ומ"מ י"ל כיון דאנן נוהגים כרש"י ואין מניחין תפילין דר"ת, ואין חוששים לספק דאורייתא, משמע דאלו נוהגים להניח תפילין של רבינו תם גם יאה להם איסור להוריד ולשנות.

השערי תשובה (או"ח סימן לד) כתב בשם הברכ"י יוסף, כשם שאסור לשנות מרש"י לרבינו תם כך גם להיפך וזאת: א, כדי שלא לזלזל בהם וכאילו הם חולין, ב, לחוש לדעת האר"י שעל פי סוד שניהם אמת. ואמנם בשו"ע הרב (שם סעי' ט) נראה שהקל בזה, וראה שו"ת כוכב מיעקב (ח"א סי' עז) שהוסיף, שלמי שכלל אינו מקפיד להניח תפילין של רבינו תם יש להקל עוד יותר כיון שלגבי זה העלאה מחולין לקדושה.

מור"ר הגר"צ מוצפי שליט"א נשאל על כך והשיב וז"ל: מחלוקת היא בין הפוסקים לחמי הקבלה, ועיין שו"ת רב פעלים בנושא. כלל הלכתי בדינו כי מעלין בקודש ואין מורידין, לדעת הפוסקים תפילין של רש"י יותר במעלה מתפילין של שיטת רבינו תם ז"ל, נמצא שמותר להפוך תפילין של רבינו תם לתפילין של רש"י ז"ל ולא להיפך. ואילו דעת חכמי הקבלה כי תפילין בשיטת רבינו תם קדושות ורמות מעלה יותר מתפילין של רש"י ז"ל לפיכך מותר להפוך תפילין של רש"י לתפילין של רבינו תם ולא להיפך. ולמסקנה: אין לשנות בין הסוגים השונים כדי לא להיכנס לבעיה הלכתית.

6. בית כנסת שהוא גדול ומרווח האם מותר לחלקו לשנים או שיש בזה איסור של מעלין בקודש ואין מורידין? הוכח מפרשת השבוע!

תשמישים יש להסתפק אם מותר. ושורש הספק כתב בבית יוסף שם, שנסתפק אם קדושת בית הכנסת כקדושת היכל היא שעליותו נתקדשו, או כקדושת העזרה שעליותו לא נתקדשו. הרי לן נפקא מינה להלכה במהות קדושת בית הכנסת, ובמה דומה היא לקדושת המקדש. ועיין עוד במרדכי בגמרא במסכת שבת (סימן רכ"ח) דהוי כקדושת ההיכל.

יש לחקור בית הכנסת גדול ומרווח שיכול להיכנס שם מאה אנשים האם מותר לחלק אותו לשנים על ידי מחיצת בלוקים או גבס או ע"י וילון או דילמא אסור מכוון שהוא מוריד אותו מקדושתו, שהרי עד עכשיו התפילה והלימוד היה ברוב עם הדרת מלך של מאה אנשים ועכשיו יהיה רק חמישים בכל אחד מהמקומות שחולקו.

הנה בדעת תורה (או"ח סימן קנ"ד) כתב וז"ל נשאלתי אם מותר לבנות כותל באמצע בית הכנסת ובית המדרש לחלקו לשני חדרים שיתמעט על ידי זה בכל חדר הריבוי עם. ומסיק: דיש ראייה מהגמרא במסכת מגילה (דף כ"ז ע"ב) דלפי רבנן דר"י דסוברין מוכרים בית הכנסת של רביס ליחיד לא הויא הורדה מקדושה משום דהמעות מעלין בקדושה מעולה כמו שכתב רש"י שם, ומוכח דבלאו הכי אסור, משום דהוה מוריד מקדושת הברוב עם.

ובשו"ת אמרי יוסף (ח"א סימן קמ"א) נשאל בשאלה כעין זו והשיב וז"ל: ע"ד שאלתו שזקנו היה מתפלל בבית"מ של קדוש ה' מהר"י זצ"ל והוא רחב ידיים וקשה להתפלל שם בחורף מפני הצינה, וחפץ לחלקו באמצע ע"י מחיצה בלעכ"י אשר יתגלגלו למעלה וירדו למטה ובזמן החורף יורידו אותם למטה ויהא נחלק לשנים וחלק אחד יוכלו לחמם ויתפללו שמה והשני תעמוד פנויה ובק"ץ יגלגלו אותם למעלה ודרש חוות דעת ממני. ומסיק: דכיון דהויא מחיצה לזמן ליכא איסור הורדה מקדושה, אבל בכותל באמת קבוע אסור שממעט מקדושה, אי"כ לפי דבריו אם יחלק בקיר שיכולים לפרקו בקל ליכא איסור.

7. האם היה נכנס גשם ואבק דרך ענני הכבוד?

וכתב האבן עזרא שבגדי השרד הם הנזכרים בפרשת במדבר שכיסו את כלי הקודש בעת שנסעו, כי ה' ציווה שיכסו את הארון בפרוכת בעבור כבודו, ועל הפרוכת כיסוי עור תחש, ועל זה כיסוי בגד תכלת, ועל דרך

מהם התפילין של מצוה מן המובחר, עד שהדברים הגיעו לידי כך שגם מי שהניח רק זוג אחד לא ידע מהו הזוג הראוי להנחה.

ואם כן יוצא לפי דבריו שבאמת שני זוגות התפילין יש בהם ענין של אמת, אלא שרק אחד מהם הוא התפילין של חיוב, והאחר הוא התפילין של מצוה מן המובחר המכוון לטעמים הכמוסים של התפילין. ולפיכך אמנם ראו נכון להניח ב' זוגות של תפילין, אך אין צריך להניחם בבת אחת.

על פי דברי התורה שלמה, שבאמת אין סדר הנחתן מעכב כלל, ולכן כל זוגות התפילין כשרות, אך מדרבנן התקינו שסדר הנחתן מעכב, ונחלקו רש"י ור"ת על איזה סדר חלה התקנה.

ועיין גם בדברי ערוך השלחן שביאר את מה שכתב בפירוש מגדל עוז על הרמב"ם בשם 'מדרש הנעלם', דברים עמוקים ומופלאים, מדוע מצאו לנכון לקבוע את עיקר הנחת התפילין בזמן הזה כשיטת רש"י.

ובשביל חביבות הדברים ראיתי נכון להביא במאמר המוסגר יצויין כי התפילין שאנו מניחים היום ונקראים בשם תפילין של רבינו תם, אינן תפילין כשרות לפי דעת רבינו תם... משום שלפי דעת רבינו תם מובא במפורש בדברי התוספות בגמרא במסכת מנחות (דף לג ע"א ד"ה הא) יש להשכיב את הפרשיות בתוך הבתים, ולא להעמידם כפי שאנו נוהגים היום כדעת רש"י, כפי שפסק מרן בשולחן ערוך.

ועיין בדבריו של השערי תשובה (שם) במה שכתב מדוע החמירו להניח תפילין כשיטת רבינו תם לענין סדר הפרשיות ולא כשיטת רבינו תם לענין צורת הנחת הפרשיות.

ועתה נבוא למה ששאלנו בתחילה: בגמרא במסכת מנחות (דף צ"ט ע"א) ילפינן מכאן דאין מורידין בקדושה, מדלא סייעהו אחיו הכוהנים.

אבל בתוספתא יליף מכאן דמעלין בקודש, דבצלאל עשה את המשכן, אילו משה הקים את המשכן, אם כן חזינן דמעלין בקודש, וכן רש"י בגמרא במסכת מגילה (דף כ"ו ע"א) הביא את דברי התוספתא.

ויש לעיין האם מותר לאדם לשנות מתפילין של רבינו תם דהיינו הבתים או הרצועות ולעשותם תפילין של רש"י או להיפך או דילמא אסור.

הנה רבינו יוסף חיים זיע"א בספרו עוד יוסף חי (פרשת וירא אות ח') כתב: שאף על פי שאסור לשנות את הרצועות והבתים של התפילין דרבנו תם ולעשותם לתפילין של רש"י, משום שמעלין בקודש ואין מורידין, וקדושת תפילין דר"ת גבוהה יותר משל תפילין דרש"י, מכל מקום מותר לשנות הבתים והרצועות של התפילין דרש"י לעשותם תפילין של ר"ת, כי לפי דבריו של רבינו האר"י שתי הסברות של רש"י ור"ת אמת הן, וקדושת התפילין של ר"ת גבוהה יותר, ואם כן אין בזה חשש כלל.

וכתב בזה"ק (במדבר נשא דף קכ"ו ע"א): "כמה חביבים איננו ישראל קמי קודשה בריך הוא, דבכל אתר דאינון שריין קב"ה אשתכח בנייהו, בגין דלא אעדי רחמימותא דיליה מנהון, מה כתיב יעשו לי מקדש ושכנתי בתוכם", ועשו לי מקדש סתם, דכל בי כנישתא דעלמא מקדש אקרי, והא אוקמוה, ושכינתא אקדמת לבי כנישתא".

ואמרינן בגמרא במסכת מגילה (דף כ"ט ע"א) "ואהי להם למקדש מעט בארצות אשר באו שם" (יחזקאל י"א ט"ז) אלו בתי כנסיות ובתי מדרשות שבבבל". נפלאים הם דברי הזהר, ונפלאים הם דברי הגמרא, ומהם למדנו דכל בי כנישתא, מקדושת המקדש יש בו.

והנה בעיקר דין קדושת בית הכנסת נחלקו הראשונים, ושלש דעות יש בדבר. דעת המהרי"ק (שורש קס"א) שקדושת בית הכנסת הוי כקדושת המקדש והוי מן התורה. דעת הר"ן בגמרא במסכת מגילה (דף ח' ע"א מדפי הרי"ף) דקדושת בית הכנסת הוה מדרבנן, וכתב בספר האשכול (אויערבאך, הלכות בית הכנסת) דבית הכנסת "השוו חכמים קדושתו למקדש". ולעומת זאת דעת הרמב"ן בגמרא במסכת מגילה (דף כ"ה ע"ב) אינו אלא כשאר תשמישי מצוה שנוהגים בהם כבוד.

וכתב היראים (מצוה ט"ט): "ימצינו בית הכנסת ובית המדרש שנקראו מקדש, דתניא 'והשימותי את מקדשכם' וכו' לרבות בתי כנסיות ובתי מדרשות, ואמרינן במגילה (כ"ט ע"א) 'ואהי להם למקדש מעט' אלו בתי כנסיות ובתי מדרשות שבבבל, למדנו כשאמרה תורה 'את מקדשי תיראו' שבתי כנסיות ובתי מדרשות בכלל". הרי לנו גם לענין מצוה זו דמורא מקדש דדין בית כנסת כדין בית המקדש, וכן כתב הסמ"ק (מצוה ו') להדיח: "לירא מקדש דכתיב 'ומקדשי תיראו', ובזמן הזה הוי בית הכנסת מקדש מעט".

וכתב מרן בשולחן ערוך (סי' קנ"א סעיף י"ב) "יש להזהר מלהשתמש בעליה שעל גבי בית הכנסת תשמיש קבוע של גנאי, כגון לשכב שם, ושאר

"ומן התכלת והארגמן ותולעת השני עשו בגדי שרד לשרת בקודש ויעשו את בגדי הקודש אשר לאהרון כאשר ציווה ה' את משה" (לט א)

בזכותו של משה, מכל מקום הם לא חזרו מיד, דהרי מובא בגמרא במסכת ראש השנה (דף ג ע"א) שהכנעני מלך ערד שמע שמת אהרן והסתלקו ענני כבוד וכסבור שניתנה רשות להילחם בישראל, ואם חזרו העננים מיד לא היה בא להילחם.

ואם כן יש לומר שבעת שאהרן הסתלק ולא היו ענני כבוד, היו צריכים כיסויים על המשכן ועל הכלים מפני הגשמים.

ועוד נראה ליישב: על פי מה שכתב החת"ס בשו"ת חת"ס (או"ח סימן רח) לחלק בין עם ישראל לבין הלויים לגבי ברית מילה במשך ארבעים שנה במדבר, שהרי בגמרא במסכת יבמות (דף עב ע"א) מובא שישראל לא מלו במדבר במשך ארבעים שנה משום שלא נשבה רוח צפונית, שהיא רוח גשומה למזג אויר נוח למילה, והסיבה שלא נשבה רוח צפונית כאשר בני ישראל היו במדבר יש אומרים משום שהם היו נזופים מחמת חטא העגל, וכן כתב רש"י שם, ואולם תוספות כתבו שהיו נזופים ממעשה מרגלים, ועיין בסדר הדורות (ב"א 20 תפי"ח) שמוכיח כמו פירוש התוספות מראיית הנגע של מרים שאין רואים ביום המעונן, וע"כ שהיה שמש, כי מעשה מרים היה לפני מעשה המרגלים, והיה רוח צפונית שפיזרה את העננים. ויש אומרים כדי שהרוח לא תפזר את ענני הכבוד, וכתב שם החת"ס ששני הפירושים נכונים, שכל זה היה רק לעם ישראל, אבל לשבט לוי שלא חטא בעגל, כן נשבה רוח צפונית, ונכנסה בין העננים, ולכן הם מלו את עצמם כל מ' שנה, כמו שמובא במדרש רבה (שמות יט ה).

ולפי זה השיב שם החת"ס למה שערער המשכיל א.ח. בספרו, שכיון שמצאנו שהלויים מלו את עצמם ולא קרה להם כלום, איך משה רבינו הניח את שאר עם ישראל ולא זרזם למול את עצמם, ולפי מה שכי' שם החת"ס מיושב שרק ללויים נשבה רוח צפונית בתוך העננים.

8. האם יש מקומות שגדלים בקרקע צמחים מזהב?

"וירקעו את פחי הזהב וקצץ פתילים לעשות בתוך התכלת ובתוך הארגמן ובתוך תולעת השני ובתוך השש מעשה חשב" (לט ג).

רש"י במקום כתב: כאן הוא מלמדך היאך היו טווין את הזהב עם החוטי, מרדדן טסין דקין וקוצצין מהן פתילים לאורך הטס, לעשות אותן פתילים מעורבין עם כל מין ומין בחשן ואפוד, שנאמר בהן זהב חוט א' של זהב עם ו' חוטי של תכלת, וכן עם כל מין ומין שכל המינים חוטן כפול ששה והזהב חוט ז' עם כל א' וא'.

דבר נפלא נמצא בספר "משנה לחם" לרבי יעקב עמדין זצ"ל על המשניות במסכת סוכה (פ"א מ"ה) שכתב: נמצא לפעמים בזמן ובמקום ידוע בדי זהב צומחים מן הקרקע, וגדלים בזקיפה, כאשר הגידו רבים משרי מדינות הגר שראו זה בעיניהם באיפרכיא רארי"א, ומפורסם הדבר באותו מחוז, וכן סיפרו לי מאנשי אמת מפולין שנמצא פעם בין התבואה גדלה שיבולת מזהב, וקנה אותו יהודי מכפרי בדמים מועטים והרוויח הרבה, מיהא דבר זה אינו שכיח".

9. מי היה הראשון שתיקן אמירת מאה ברכות, ומתי תיקנם?

ובספר שערי אורה (השער הראשון הספירה העשירית) כתב: נמצא שם אדניי הוא סוד הברכה, לפי כי שם אדניי הוא כדמיון אוצר לקבל שפע כל הברכות ומיני האצילות, והוא בדמיון בריכה ובית קיבול, לכך הוא מלשון "אדני החצר" שבהן נכנסין העמודים, ולפיכך חייב אדם לברך מאה ברכות בכל יום כדי להמשיך מכל אחת ואחת, מפני שמאה ברכות באות בשם "אדניי" מאלו הברכות, ואם חיסר ברכה אחת פוגם ומטיל מום.

10. האם בזמן שעם ישראל עסקו בבניית המשכן האם היו פטורים מקיום שאר המצוות?

ולפי דבריו זאת אומרת שלולי המיעוט, הייתי אומר שכיון שעסקו במצוות עשיית המשכן יהא פטור ממצוות שבת, לכך כתיב "אך את שבתותי תשמרו", ובא לומר ששאר מצוות מבוטלות בשעת עשיית מצוות הקמת המשכן, משום העוסק במצווה פטור מן המצווה, לבד מן השבת, ע"כ.

ויש לדון בדבריו: א. האם בעוסק במצוות עשה פטור ממצוות לא תעשה, כהכא שעוסק בעשה של עשיית המשכן ולולא הפסוק היה פטור ממצוות לא תעשה של מלאכה בשבת. ב. האם העוסק בהכשר מצווה פטור מן המצווה, שהרי בבניית המקדש דנים האחרונים אם הבניין הוא המצווה בעצמה או רק הכשר מצווה. (ועיין בספר המפתח רמב"ם פרנקל ריש הלכות בית הבחירה)

11. כמה שעות הגיהינום בוער בשבוע?

רש"י במקום כתב: "ויברך אותם משה" - אמר להם: יהי רצון שתשרה שכניה במעשה ידיכם ויהי נועם ה' אלוהינו עלינו וגו', והוא אחד מ"א מזמורים שבתפלה למשה. מבואר מרש"י שאמר משה רבינו את הפסוק

הסברה כי התכלת בעבור כבוד הארון אם היה האוויר זך, ואם ירד גשם יסירוהו ויעמוד עליו כיסוי תחש. וכן בפרשת במדבר (ד ו) כותב האבן עזרא שכל הכלים בעת המסעות שמו עליהם עורות תחשים מפני הגשם והאבק, וכן כתב שם הרמב"ם.

ובמקום נוסף מביא האבן עזרא את ענין הגשם במשכן, לעיל (כו יז) על הפסוק: "ועשית מכסה לאוהל עורות אילים מאדמים ומכסה עורות תחשים מלמעלה" כתב, שהיו צריכים להניח מכסה על מכסה, בעבור הגשם.

וצריך ביאור בדבריו שהרי כידוע בעת שהיו ישראל במדבר היו מוקפים בענני כבוד הן בנסיעתם והן בחנייתם, ולא נכנס גשם או אבק דרך העננים, כמו שמובא בתרגום על שיר השירים (ב ו) "וחד מן עלויהו בגין דלא ישלוט בהון שרבא ושמשא ואוף לא מטרא וברדא". ואם כן קשה מדוע היה צריך כיסויים על המשכן מחמת הגשמים, וכן בעת המסע להגן על כלי הקודש, הרי הגשם לא נכנס דרך העננים.

מזן ראש הישיבה הגרא"ל שטיינמן זצוק"ל בספרו אילת השחר (עה"ת שמות כו יג) כתב: שאמנם במדבר לא היה גשם, אבל כשהמשכן היה בשילה השתמשו ביריעות האלו, כמו שכתב הרמב"ם בהלכות בית הבחירה (פרק א הלכה ב) ושם בוודאי ירדו גשמים, ע"כ.

ואולם בזה מיושב רק פריסת היריעות על המשכן, אבל עוד צריך ביאור פריסת היריעות על כלי הקודש בעת המסע.

ועל דרך מה שכתב מזן ראש הישיבה הגרא"ל שטיינמן זצוק"ל בספרו אילת השחר, נראה ליישב שכשנכנסו לארץ כבר לא היו ענני הכבוד, והיו צריכים להעביר את הכלים ממקום למקום, ואז היו צריכים לכסות את כלי הקודש מפני הגשם והאבק.

ועוד נראה ליישב: שהרי מובא בגמרא במסכת תענית (דף ט ע"א) שכשאהרן נפטר הסתלקו ענני הכבוד, ואפילו שאחר כך חזרו העננים

9. מי היה הראשון שתיקן אמירת מאה ברכות, ומתי תיקנם?

"ויהי מאת ככר הכסף לצקת את אדני הקדש ואת אדני הפרכת מאת אדנים למאת הכיכר ככר לאדן" (לח כז).

וכתב בעל הטורים במקום: שכנגד מאה האדנים שהיו במשכן תקנו מאה ברכות בכל יום,

וכן כתב בספר מגלה עמוקות (פרשת ואתחנן אופן ע"ה) שמשם תיקן מאה ברכות כשנתן מאה אדנים. וכן כתב בהקדמה לספר המנהיג שמשם תיקנם ושכחום וחזרו ויסודם.

"ותכל על עבודת משכן אהל מועד ויעשו בני ישראל ככל אשר צווה ה' את משה כן עשו" (לט לב)

הגר"ש קלוגר זצ"ל בספרו אמרי שפר (עה"ת) מפרש פסוק זה על פי הדין של "עוסק במצווה פטור מן המצווה". וכתב שבעת שעסקו בבניין המשכן היו פטורים ממצוות, מטעם שהיו עוסקים במצווה, וזה שנאמר "ותכל וכו' ויעשו בני ישראל ככל אשר צווה", שלאחר שסיימו את עבודת המשכן, חזרו לעשות את כל המצוות. וממשיך שם הגר"ש קלוגר זצ"ל שרואים כן מהציווי המיוחד של שמירת שבת בתוך מלאכת המשכן, שהרי לעיל (לא יג) כתיב: "אך את שבתותי תשמרו", ומפרש רש"י אף על פי שתהיו רדופין וזריזין בזריזות המלאכה שבת אל תדחה מפניה כל אכין ורקין מיעוטיין למעט שבת ממלאכת המשכן.

"וירא משה את כל המלאכה והנה עשו אותה כאשר צווה ה' כן עשו ויברך אותם משה" (לט מג).

משום שבשיר השירים יש 332 פסוקים. ומוסיף שם שבמזמור "יושב בסתר" יש קי"ב תיבות, ובכפילת פסוק "אורך ימים" שבסוף המזמור, שיש בו ה' תיבות, הרי קי"ז תיבות, נמצא שהמזמור הזה מכוון כנגד השעות שדולק הגיהנום, ואולי לכן אומרים במוצי"ש מזמור זה, זולת כשיש יו"ט באמצע שאז אין קי"ז שעות שהגיהנום בווער, לפי שביו"ט אין רשעים נידונין בגיהנום, ע"כ.

ובספר רחמי האב כתב שיש לרמוז בזה וליתן טעם מה ששיר השירים קי"ז פסוקים, דשיר השירים הוא אהבת ה' ודביקות כנסת ישראל עם הקב"ה, ואמר ישקני מנשיקות פיהו, וכל דיבור ודיבור נאמר בפה ולב שוין ומספר "פה לב" בגימטריה קי"ז.

12. האם כיור של בית הכנסת נחשב חלק מכלי בית הכנסת?

אולם ברמב"ם בהלכות ביאת המקדש (פ"ה הי"ל) מבואר שיש מצוה לכתחילה לקדש מהכיר, שכתב וז"ל: מצוה לקדש ממי הכיור, ואם קידש מכלי שרת הרי זה כשר.

וכ"כ בבכור שור ובחזקוני (שם): לפי שאינו אלא להכשר מצוה, לא כתב מצוות עשייתו עם שאר הכלים.

ומעתה י"ל דהא דלהרמב"ן אין איסור לשנות את מקום הכיור, הוא משום שאין להכיר מקום מצד עצמו אלא כל מקומו נקבע כיון דשם נעשית קידוש ידיים ורגלים, דאין אפי' מצוה לקדש מהכיר, וכל עשיית הכיור היא שיהיה מוכן לרחיצה ממנו, ולפיכך אין לו קביעות מקום מצד עצמו.

והנה דבר דומה מצאנו בכיור של בית הכנסת, שמובא בשו"ת אבני נזר (או"ח סימן לד אות כד) נידון לגבי עשיית חור בקיר של בית הכנסת מעבר לעבר, בשביל כיור, וכתב: נפלענדי לאסור, ואף למתירין לעשות חור לתחוב בו שטענדי"ר (סטנדר) זה רק בכלי בית הכנסת שהרי הם כבית הכנסת, אך כיור שנעשה רק כדי לרחוץ בו, אינו נצרך לעשות בבית הכנסת דווקא, ואין זה בכלל כלי בית הכנסת.

ונראה לבאר שהרי מובא ברשב"א (ועיין משני"ב סימן ד' סק"א) שהטעם מדוע תיקנו חז"ל ליטול ידיים כל בוקר, כדי להתקדש בקדושתו וליטול ידינו מן הכלי ככהן שמקדש ידיו מן הכיור קודם עבודתו. ולפי"ז אפשר לומר שגם תקנו לומר את פרשת הכיור, שזה מקדש את האדם כקידוש ידיים ורגלים.

אלא דמשמע בדברי מרן בשולחן ערוך שעניין האמירה הוא כמו שאר הקרבנות שזה כאילו עשאם, שזה מצד עבודת הקרבנות ולא מחמת הקשר לנטילת ידיים.

13. איזה כלי מתוך כלי הקודש במשכן היה בתוך הבאר של מרים בעת המסעות של ישראל במדבר?

ונשיאי ישראל באין ומושכין ממנה מים כל אחד לתוך שבטו. נמצא שהבאר שהייתה כמעין, היה עומדת מול הפתח של אהל מועד היכן שהיה עומד הכיור, והיו מושכין מהבאר מים עד הכיור, או שהיו נוטלין את הכיור כל לילה ומניחין אותו בתוך הבאר, ונמצא שמי הכיור מחוברין כל הזמן למעין ולא נפסלים בלינה. ולפי"ז כתב שם לתרץ קושיא גדולה, שהמתבונן בפרשיות במדבר ונשא המדברות על עבודת המשא של הלויים יראה כי התורה מפרטת מי נשא במסעות את כל חלקי המשכן ואת כליו, ורק דבר אחד לא מוזכר מי נשאו, וזה הכיור, וזה דבר פלא.

יתרה מזאת כאשר התורה מפרטת את מהלך פירוק המשכן ע"י בני קהת, שהיו מכסים את כל הכלים, ג"כ מוזכר כיסוי לגבי כל הכלים, ולגבי הכיור לא מוזכר כלל כיסוי, וכתב ששאלה זו נשאלתי לפני כארבעים שנה ע"י דודי הר"ר דוד בריסק ז"ל, וסיפר ששאל שאלה זו כמה גדולי תורה אך לא קיבל תשובה ונשארו בצריך עיון.

ומביא שם שבאבן עזרא (שמות לה טז) כתב שאין לכיור ולכנו בדים, ואולי על העגלות היו נשואים. ולפי"ז בני מררי הם שנשאו את הכיור, כי בני קהל היה משאם בכתף ולא על העגלות. וכתב שתלמידיו שאלו את מרן שר התורה הגר"ח קניבסקי זצוק"ל ואמר שמסתמא בני קהת נשאו את הכיור. וכתב שלפי התוספתא יש לומר, שהיו מכניסים את הכיור לתוך הבאר, ובעת המסע הייתה הבאר הולכת מאליה, והיה הכיור נישא מאלו ע"י הבאר, וממילא לא היה צריך כיסוי.

"ויהי נועם" (תהלים צ יז) והמשיך לומר את מזמור "יושב בסתר" (תהלים צא).

והנה בזוהר הקדוש כתוב (פרשת נח ח"א סב) שכל יום שובת הגיהנום את הזמן שישראל מתפללים ג' תפילות, וכתוב שם שכל תפילה היא שעה וחצי נמצא שכל יום שובת הגיהנום ארבע וחצי שעות.

המגלה עמוקות (פרשת ואתחנן אופן כזו) עושה חשבון שבשבע שובת הגיהנום 53 שעות, משום שבששה ימים שובת 62 שעות (5 4.5 2) ובשבת עוד 64 שעות, נמצא שהגיהנום בווער בשבוע רק 332 שעות.

ובספר תהלים עם פירוש כרם חמד (מזמור צא) מביא את דברי ה"מגלה עמוקות" וכתב שלכן "כל האומר שיר השירים ניצול מדינה של גיהנום"

העולם הזה:
הוא העולם
הבא שלכם!

זה הזמן להיות סוחר טוב.
עכשיו אתה יכול להיות שותף במהפכה הרוחנית ובכל זכויות הלימוד ולזכות בכל העולמות.

לפרטים:
הרב יוסף ויצמן: 052-8144488
הרב שמעון נעים: 058-7700681
הרב אראל טראב: 054-7679476

לתרומות בביט: 052-8144488

bit

בית המדרש "בית יוסף"
לענין רבי יוסף ב"ר יצחק ז"ל ויצמן רחוב קרית יערים 32 גבעת זאב

"ויושם את הכיור בין אהל מועד ובין המזבח וייתן שם מים לרחצה" (מ ל) הרמב"ן בהשגותיו על ספר המצוות להרמב"ם (מצוות לא תעשה ששכח אותן הרב, מצוה ג) כתב: שנמנענו שלא לשנות סדר הנחת הכלים במקדש כשולחן והמנורה והמזבחות, והוא אומר יתעלה "ובכל אשר אמרתי אליכם תשמרו" (שמות כג יג), ובא הפירוש המקובל שהיא אזהרה למה שציווה בעניין סידור המקדש.

בספר משנת חיים (סימן צח עמוד שכג) העיר מדוע הרמב"ן השמיט את הכיור, הרי גם לכיור היה מקום קבוע בין המזבח לאהל מועד? וכתב שהרמב"ן לשיטתו (לעיל ל יט) שכתב שרק הרחיצה בכיור היא המצווה, אבל הכיור ציווה בו להזמנה, ואיננו מעב, ולא מצוה, כי הנה ביום הכפורים כהן גדול מקדש ידיו ורגליו מקיתון של זהב.

"ויושם את הכיור בין אהל מועד ובין המזבח וייתן שם מים לרחצה" (מ ל) יש כלל דבר הראוי להינתן בכלי שרת כחלק מעבודת המקדש, מתקדש בדרגת קדושה גבוהה יותר כאשר הוא אכן ניתן בכלי שרת, ואז חלות עליו חומרות מסוימות הנובעות מתוך קדושה זו, אחת מחומרות אלו היא "פסול לינה", דהיינו הוא נפסל כשיעבור עליו הלילה, ואי אפשר להשתמש בו למחר, לכן לאחר שהתקדשו מים בכיור, הם נפסלים מחמת לינה במשך הלילה, כדאמרינן בגמרא במסכת זבחים (דף כא ע"א).

בגמרא במסכת יומא (דף לו ע"א) מובא שכדי למנוע זאת עשה כהן בשם בן קטיין "מוכני" (מכשיר שמסובבים אותו כדי להרים ולהוריד את החבל הקשור לכיור) לשקע בו את הכיור כל לילה אל תוך בור שהיה בעזרה שהגיעו אליו מי מעיין. מי הכיור התחברו בכך למי המעיין, ועי"ז נחשבו מי הכיור כחלק מן המעיין, ואינם נפסלים בלינה, ואף שמסתמא היה יותר קל לשפוך מן הכיור כל יום את המים שנפסלו ולהחליפם במים חדשים, כמו שעשו כנראה לפני חידושו של בן קטיין, מ"מ גנאי הוא לפסול מים קדושים.

ומעתה נשאלת השאלה, הרי במשכן ג"כ הייתה אותה בעיה, וכיצד יעשו שלא יפסלו מי הכיור בלינה, ובפשטות היה אפשר לומר שגם במשכן היו ממלאים כל יום מים חדשים לכיור?

והנה בספר בארה של מרים (עמוד נה) מביא רעיון יפה בזה, שהנה מובא בתוספתא בגמרא במסכת סוכה (ג ג) שבזמן שישראל היו חונים, הבאר של מרים הייתה שורה כנגדן במקום גבוה, כנגד פתחו של אהל מועד,

לאחר עספר ימים של הדפסת והפצת עלון זה בארץ ובחו"ל, עאחר והוצאת העלון כרוכה בהוצאות כספיות גדולות, לצערנו הרב אנו נאלצים לצמצם מאוד את כמות הדפסת והפצת העלונים.

מעוניין לזכות את הרבים? אתה יכול בשמחה להדפיס עלון זה בשלמותו ולהפיצו באזור מגורך.

ניתן לעזור בהוצאת והפצת העלון ולהקדיש עלונים לזיכוי הרבים לבריאות אושר נחת זי"ק ולע"נ קרובים וידידים. העעוניין להיות שותף בהוצאת העלון ולזכות את הרבים וכל לפנות לטלפון: 052-814448

ניתן ולהיות שותף בזיכוי הרבים ולתרום בביט בטלפון: 052-8144488